

Dr. Tengölics Zsófia Márta (ORCID: 0009-0000-6499-2131)
ELTE ÁJK Agrárjogi Tanszék
Témavezető: Dr. Kurucz Mihály egyetemi tanár

DOI: <https://doi.org/10.55052/themis.2024.2.146>

Elmélkedés az agráriumhoz kapcsolódó nyilvántartások szükségességéről és esetleges összevonásáról

(Reflections on the need for, and possible merger of, agricultural registers)

Absztrakt

Hazánk agráriumában rengeteg nyilvántartási kötelezettség merül fel, amelyek során a jogalkalmazók adminisztrációs többletterhekkel szembesülnek. A nyilvántartások kapcsán azonban nem csak az a probléma, hogy több helyen kell ugyanazokat az adatokat naprakészen tartani, hanem az is, hogy más-más definíciós elemeknek kell megfelelniük a termelőknek. A hasonló tartalmú nyilvántartások átjárhatósága, integrálása gyakran visszatérő kérdés, különösen a digitalizáció terjedésére tekintettel, ami nagyban megnehezítheti az idősödő agrártársadalom mindennapjait.

Kulcsszavak: agrárjog, közhitelesség, agrárnyilvántartás, agrárigazgatás, mezőgazdasági termelő, földműves, KAP

Abstract

In our country's agricultural sector, many registration obligations impose additional administrative burdens when applying the law. However, the problem with registers is that farmers must keep the same data up to date in several records and comply with different definitions. The interoperability and integration of registers with similar content are often issues, especially in the context of the spread of digitalisation, which can make the daily life of an ageing farming community much more difficult.

Keywords: agricultural law, public authenticity, agricultural register, agricultural administration, agricultural producer, farmer, CAP

Bevezetés

Gyakran olvasható hazánk agráriumával kapcsolatban, hogy túlbürokratizált, esetlegesen túl bonyolult nyilvántartási kötelezettségek jellemzik. Szinte minden feladatra más nyilvántartást alkalmaz a magyar jogrendszer, legyen szó földművesekről¹, erdőgazdálkodókról², horgászszervezetről³, horgászszövetségről⁴ vagy a vadászatra jogosult tulajdonosi közösségről⁵. A fenti felsorolás kizárólag természetes és jogi személyek kontextusában értelmezhető, azonban ingatlanok, tenyésztett állatok és termesztett növények is nyilvántartási kötelezettség alatt állnak. E rendszerek átjárhatósága meglehetősen kétséges, így fennáll annak a veszélye is, hogy egy adatot több helyen kell egyszerre naprakészen tartania a gazdálkodónak, esetlegesen szaktanácsadójának vagy falugazdászának.

Az agráriumban azonban nem csak az ügyletkötések – ideértve a földvásárlást is – kapcsán van szükséges biztonságosan hozzáférhető információforrásra⁶, hanem az Európai Unió (a továbbiakban: EU) Közös Agrárpolitikájából (a továbbiakban: KAP) igényelhető támogatások kapcsán agrár-információs rendszerként is alkalmazandók, mint információforrás, koordinációt segítő apparátus és döntés előtti elemző felület⁷. A hazai felhasználást tekintve nem mellőzhető az, hogy egyes nyilvántartások –

¹ A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi törvény) 5. § 7. pont: „földműves: Magyarországon nyilvántartásba vett belföldi természetes személy, illetve tagállami állampolgár, aki e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott mezőgazdasági vagy erdészeti szakirányú szakképzettséggel vagy szakképzéssel rendelkezik vagy ennek hiányában igazoltan legalább 3 éve mező-, erdőgazdasági tevékenységet, illetve kiegészítő tevékenységet saját nevében és saját kockázatára folyamatosan Magyarországon folytat, és ebből igazoltan árbevétele származott, vagy az árbevétel azért maradt el, mert a megvalósult mező- vagy erdőgazdasági célú beruházás még nem hasznosulhatott, vagy a legalább 25%-ban tulajdonában álló, Magyarországon bejegyzett mezőgazdasági termelőszervezet olyan tagjának minősül, aki mező-, erdőgazdasági tevékenységet, illetve mező-, erdőgazdasági és az azokat kiegészítő tevékenységet személyes közreműködésként végzi”.

² Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (a továbbiakban: Evt.) 17. § (1) bekezdés „Erdőgazdálkodó az erdészeti hatóság által vezetett erdőgazdálkodói nyilvántartásban szereplő jogszerű használó.”

³ A halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló 2013. évi CII. törvény (a továbbiakban: Hhtv.) 2. § 17a. pont „horgászszervezet: a horgászszövetség, valamint annak bírósági nyilvántartásba vett horgászati célú halgazdálkodást folytató tagszervezete, cégbíróságon bejegyzett, horgászati célú halgazdálkodást folytató gazdálkodó szervezet tagja, továbbá a bírósági nyilvántartásba vett horgászegyesület”.

⁴ Uo. 2. § 17b. pont „horgászszövetség: a Magyar Országos Horgász Szövetség mint a horgászok és a horgászszervezetek országos érdekképviselőjét és koordinációját ellátó, bírósági nyilvántartásba vett szervezet”.

⁵ A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény (a továbbiakban: Vtv.) 6. § (2) bekezdés „A vadászterület határát megállapító határozat alapján az érintett földtulajdonosok vadászati joggal rendelkező közösséget alkotnak. A tulajdonosi közösséget, valamint a tulajdonosi közösség képviselőjét a vadászati hatóság nyilvántartásba veszi, illetve az e törvény és az e törvény végrehajtására kiadott rendeletben foglaltak esetén a nyilvántartásból törli.”

⁶ Kisfaludi 2003. 16.

⁷ Herdon – Kapronczai – Szilágyi 2015. 91.

nevesítetten az ingatlan-nyilvántartás – közhitelességét a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) rögzíti⁸.

Azt az elméletet elfogadva, hogy az információk rendelkezésre állása a mezőgazdaság műszaki fejlesztését, fejlettségét is magában hordozza⁹, a szerző a tanulmány során arra keresi a választ, mennyiben vonhatóak össze a vizsgált nyilvántartások, valamint, hogy számuk csökkenése jelentős adminisztrációs terhektől szabadítaná-e meg az agráriumban dolgozók mindennapjait.

I. A földművesekhez kapcsolódó nyilvántartások

A vizsgálat előtt fontos leszögezni, hogy az agrárinformációs rendszerek alkalmazásának célja a mezőgazdasági tevékenység segítése, az agrárigazgatásnak való megfelelés, az EU szabályrendszerének megtartása, ezen felül a tájékoztatás, az oktatás, a kutatás és a fejlesztés¹⁰. Annak ellenére, hogy elnevezése szerint „földművesekre” vonatkozó nyilvántartást¹¹ alkalmaz a magyar jogrendszer a Földforgalmi törvény rendelkezéseinek megfelelően, külön nyilvántartás rendelkezik az aktív mezőgazdasági termelők, az őstermelők, a családi mezőgazdasági társaságok, valamint a borászatok különböző tevékenységeiről. Nem várható el, hogy minden Földforgalmi törvény szerinti földművesként nyilvántartott természetes vagy jogi személy aktív mezőgazdasági termelő, őstermelő vagy családi mezőgazdasági társaság tagja legyen, mégis ezen adatok átjárhatósága szükséges lehet, főleg azért, mert e nyilvántartások nem mindegyike tekinthető közhitelesnek. A gazdasági társaságként működő gazdálkodók számára pedig már az 1900-as évek kezdetétől Európa-szerte külön kötelezettség a cégnyilvántartásba való bejegyzés, amit hazánk is átvett úgy, hogy ez a jogi személyiséggel nem rendelkező társaságok esetén is kötelező¹².

A földműves-nyilvántartás tartalmát a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény és a földművesekről, a mezőgazdasági termelőszervezetekről, valamint a mezőgazdasági üzemközpontokról vezetett nyilvántartás részletes

⁸ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:170. §.

⁹ Kovács 2003. 28.

¹⁰ Nagy – Hampel – Fabulya 2008. 86.

¹¹ A földművesekről, a mezőgazdasági termelőszervezetekről, valamint a mezőgazdasági üzemközpontokról vezetett nyilvántartás részletes szabályairól szóló 38/2014. (II. 24.) Korm. rendelet [a továbbiakban: 38/2014. (II. 24.) Korm. rendelet].

¹² Prugberger 1999. 171.

szabályairól szóló 38/2014. (II. 24.) Korm. rendelet határozza meg, a föld tulajdonjogának megszerzése, valamint a földhasználati jogosultság megszerzéséhez kapcsolódó eljárások tekintetében. A nyilvántartott adatok vonatkozhatnak földművesekre, mezőgazdasági termelőszervezetekre és mezőgazdasági üzemközpontokra, a nyilvántartásba vételi eljárás kérelemre indul¹³. Természetes személyek esetében a nyilvántartás tartalmazza a földműves szakirányú képzettségét, annak hiányában mezőgazdasági tevékenységből származó árbevételét attól függően, hogy őstermelő vagy nem őstermelő a kérelem beadója¹⁴.

A családi gazdaságokról szóló 2020. évi CXXIII. törvény vezette be a mezőgazdasági őstermelő¹⁵ és az őstermelők családi gazdasága¹⁶ kategóriákat, amelyeket a földműves Földforgalmi törvénnyel bevezetett meghatározásától a kiegészítő őstermelői tevékenység¹⁷ végzése választ el. Az őstermelői nyilvántartás az élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszerben (a továbbiakban: FELIR) jelenik meg, ami egyes adatok tekintetében közhiteles nyilvántartásnak minősül, és ami külön azonosítót rendel a bejelentett őstermelők adataihoz¹⁸. A kérelemről egyebekben a Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamara dönt¹⁹. A jogalkotó a családi gazdaságokról szóló törvényben a családi mezőgazdasági társaság²⁰ működését is nyilvántartásba vételi kötelezettséghez kötötte²¹.

¹³ A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény 100. § (1)-(3) bekezdés.

¹⁴ 38/2014. (II. 24.) Korm. rendelet 5. § (1) bekezdés.

¹⁵ A családi gazdaságokról szóló 2020. évi CXXIII. törvény (a továbbiakban Csgt.) 3. § (1) bekezdés „Mezőgazdasági őstermelőként őstermelői tevékenység nyilvántartásba vételt követően végezhető.”

¹⁶ Csgt. 6. § (1) bekezdés „Az őstermelők családi gazdasága olyan önálló jogalanyisággal és a tagok vagyontól elkülönült vagyonnal nem rendelkező, legalább két, egymással hozzátartozói láncolatban álló mezőgazdasági őstermelő tag által létrehozott termelési közösség, amelynek keretein belül a mezőgazdasági őstermelők az őstermelői tevékenységüket saját gazdaságukban közösen, valamennyi tag személyes közreműködésén alapulva, összehangoltan végzik.”

¹⁷ Csgt. 2. § c) pont „kiegészítő őstermelői tevékenység: falusi és agroturizmus, kézművesipari tevékenység, fűrészáru-feldolgozás, takarmány-előállítás, mezőgazdasági termékből élelmiszer előállítása mező-, erdőgazdasági tevékenységből származó termékfeldolgozás kivételével, ha az a saját gazdaságban előállított alapanyag felhasználásával történik és nem haladja meg az e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott mennyiséget, dohányfeldolgozás, bioüzemanyag-előállítás a mező-, erdőgazdasági tevékenység során keletkezett melléktermékek, növényi és állati eredetű hulladék hasznosítása, nem élelmiszercélú feldolgozása, valamint az ezekből a termékekből keletkezett termékek közvetlen termelői értékesítése, továbbá mező- és erdőgazdasági szolgáltatás”.

¹⁸ Csgt. 12. § (1) bekezdés.

¹⁹ Csgt. 4. § (1) bekezdés.

²⁰ Csgt. 14. § (2) bekezdés „A családi mezőgazdasági társaság olyan, a családi mezőgazdasági társaságok nyilvántartásában szereplő, kizárólag mező-, erdőgazdasági tevékenységet, illetve a Földforgalmi törvényben meghatározott kiegészítő tevékenységet folytató gazdasági társaság, szövetkezet vagy erdőbirtokossági társulat, amelynek legalább két tagja van, és tagjai egymással hozzátartozói láncolatban állnak.”

²¹ Csgt. 14. § (1) bekezdés.

A földművesek nyilvántartásához kapcsolódik a földhasználati nyilvántartás, ami a mező- vagy erdőgazdasági művelés alatt álló és használatban lévő földterületek nyilvántartása. Ez tartalmazza a földrészletek pontos meghatározását, a földhasználó adatait és jogcímét, valamint amennyiben a nyilvántartott földhasználati szerződés határozott idejű, az időtartamot is²². A földhasználati nyilvántartás szükségességét mutatja az is, hogy közhitelesen alátámasztja a termelők költségvetési támogatási igényét²³. A nyilvántartás bevezetése azon informatikai követelmények közé tartozott, amelyeket az EU csatlakozás előtt támasztottak Magyarországgal szemben²⁴. A nehézséget azonban a gazdák felhasználói oldala felől az okozza, hogy a szabályozás nehézkes, ezáltal alkalmazása – a jogi környezet gyakori változása miatt is – bizonytalanságokat okozhat²⁵. A földforgalmi eljárások lefolytatását pedig a jegyző és a helyi földbizottság számára az adatok valóságtartalmának ellenőrzése lassítja és nehezíti meg²⁶. A földhasználati nyilvántartásra vonatkozó rendelkezéseket a földhasználati nyilvántartás részletes szabályairól szóló 356/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet tartalmazza.

A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal a megszűnéséig felelt az ügyfél-nyilvántartási rendszer, a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer (a továbbiakban: MePAR), a támogatások igazgatási és ellenőrzési rendszerének, a tejkvóta-nyilvántartási rendszer, a szőlőültetvények országos térinformatikai nyilvántartásának, az intervenciók raktárregiszter, a mezőgazdasági csekély összegű támogatások nyilvántartási rendszere, valamint a monitoring adatnyilvántartási rendszer működtetéséért²⁷. A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal megszüntetéséről, valamint egyes ezzel összefüggő kormányrendeletek módosításáról szóló 328/2016. (X. 28.) Korm. rendelet hatálybalépését követően az agrártámogatási rendszer három részre bomlott az Agrárminisztérium, a Magyar Államkincstár (a továbbiakban: MÁK), valamint a fővárosi és vármegyei kormányhivatalok között. A MePAR, mint egységes országos földterület-azonosító rendszer a MÁK számára a Területi Monitoring Rendszer (a továbbiakban: TMR) 2023. évi bevezetését megelőzően a mezőgazdasági támogatások kizárólagos ellenőrzést segítő rendszere volt²⁸. A MePAR és az ingatlan-nyilvántartás különböző adattartalma és a nyilvántartási cél különbözősége miatt az ellenőrzések

²² Olajos 2017. 178.

²³ Bobvos 2009. 145.

²⁴ Mikó 2001. 313.

²⁵ Fodor 2020. 33-34.

²⁶ Olajos 2023. 54.

²⁷ Csák 2014. 16.

²⁸ <https://www.mvh.allamkincstar.gov.hu/tamogatások-listazo/-/tamogatas/3574334>, (2024.11.25.).

során jellemzőek voltak az ellentmondások²⁹, amelyek a TMR további fejlesztéseit követően várhatóan kiküszöbölhetőek lesznek, ám ez a felhasználói szint számára újabb informatikai nehézségeket jelenthet a jövőben. A TMR bevezetése a közös agrárpolitika finanszírozásáról, irányításáról és monitoringjáról, valamint az 1306/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 2021/2116. (2021. december 2.) európai parlamenti és tanácsi rendeletre tekintettel vált szükségessé.

A 2017-ig a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal vezette az Egységes Mezőgazdasági Ügyfél-nyilvántartási Rendszert, ami regisztrációs szám nyomán azonosította a termelőket a KAP támogatások igénybevételéhez szükséges kérelem benyújtását megelőzően³⁰. A sokszor Gazdaregiszterként aposztrofált rendszerben valósult meg az ügyfelek adatainak egységes kezelése, amelyek folyamatos ellenőrzés alatt álltak. Ezeket közhiteles adatokkal vetette össze a Hivatal, valamint a termelők jogutódait és örököseit is nyilvántartotta³¹. Egy új, részben az Egységes Mezőgazdasági Ügyfél-nyilvántartási Rendszerre épülő Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer (a továbbiakban: IIER) váltotta fel a korábbi rezsimit, ami összefogja a Kedvezményezett Nyilvántartási Rendszert³², a MePAR-t, az intervenciós raktárregisztert, a mezőgazdasági célú csekély összegű támogatások (*de minimis*) rendszerét, a monitoringadat-nyilvántartási rendszert, a képzettségi nyilvántartást, az intézkedések kezelésére szolgáló nyilvántartási és ellenőrzési rendszert, valamint a TMR-t. A korábbi, agráriumhoz kapcsolódó nyilvántartásokkal ellentétben az IIER a más nyilvántartásban nem szereplő adatokat tekintve közhiteles³³.

A közös agrárpolitika keretében a tagállamok által elkészítendő stratégiai tervhez (KAP stratégiai terv) nyújtott, az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) által finanszírozott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint az 1305/2013/EU és az 1307/2013/EU rendelet

²⁹ Varga – Mezei 2020. 500.

³⁰ Bacskai 2011. 83.

³¹ Szűcs – Maác 2012. 246-248.

³² A Közös Agrárpolitikából és a nemzeti költségvetésből biztosított agrártámogatások eljárási rendjéről szóló 2022. évi LXV. törvény (a továbbiakban: KAP törvény) 10. § (2) „A Kedvezményezett Nyilvántartási Rendszer az eljárásokban részt vevő kedvezményezettek törzsadatainak, elérhetőségük és működésük ellenőrzésére szolgáló adatainak nyilvántartási rendszere, amely tekintetében e törvény alkalmazásában törzsadat: a 21. § (1) bekezdés szerinti adatok, támogatási azonosító: a KNYR keretében megállapított, a kedvezményezett beazonosítását szolgáló szám, kérelemre nyilvántartásba vett kedvezményezett: a KNYR-ben beazonosított és támogatási azonosítóval rendelkező kedvezményezett, aki, vagy amely kérte a nyilvántartásba vételét, hivatalból nyilvántartásba vett kedvezményezett: a KNYR-ben beazonosított és támogatási azonosítóval rendelkező személy, akit, vagy amelyet a KNYR-t kezelő szerv nem kérelemre indult eljárás során vett nyilvántartásba, továbbá akinek, vagy amelynek KNYR-ben való nyilvántartásba vétele a nem kérelemre induló eljárás során a jogszabályban meghatározott feladatok végrehajtásához szükséges.”

³³ KAP törvény 13. § (1)-(2) bekezdés

hatályon kívül helyezéséről szóló 2021/2115. (2021. december 2.) európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban 2021/2115/EU Rendelet) megteremtette a már korábban alkalmazott aktív mezőgazdasági termelő fogalomhoz kapcsolt megújított támogatási jogosultságot, ami személyhez fűződő joggá tette a KAP támogatásait. A 2021/2115/EU Rendelet vezette be azt, hogy a támogatások igénybevétele mindössze azon termelők számára legyen lehetséges, akik az aktív termelői minőséggel rendelkeznek³⁴. Az aktív termelők nyilvántartása a földműves-nyilvántartás részét képezi, bár erről nem rendelkezik külön a miniszteri rendelet.

A fenti elemzésből kitűnik, hogy számos nyilvántartás megegyező tartalommal, azonban más cél szolgálatára került be az agrárigazgatásba, ami megtöbbszörözi az adminisztrációs kötelezettségeket a felhasználói oldalon. A nem közhiteles nyilvántartások közhiteles nyilvántartásokkal való összevetése a jogszabályok szerint folyamatosan történik, mégis a jogbiztonság nem feltétlenül következik a rendelkezésekből, mert azok kijátszására sokszor talál lehetőséget, akinek ez a célja. Egy fejlett elektronikus rendszer segítségével, ami minden közhiteles nyilvántartást tartalmaz, a hivatalok számára elősegítené a felhasználást és az alkalmazást, ennek megteremtése az egyik jogalkotói célja a digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól szóló 2023. évi CIII. törvénynek (Dáptv.) is³⁵.

II. A jogbiztonság és a jogalkalmazás nehézségei

Az alapvető jogbiztonsági és jogalkalmazási problémát a mezőgazdasági termelő³⁶, a gazdálkodó, a földműves elnevezések definíciós ütközései adják. Mivel szabályozási területenként különböző kritériumoknak kell megfelelnie a jogalanyoknak – a támogatási jogosultságok kapcsán a KAP által meghatározott keretrendszernek, az IIER és az aktív mezőgazdasági

³⁴ A Közös Agrárpolitika Stratégiai Tervből finanszírozott egyes támogatások igénybeviteléhez kapcsolódó aktív mezőgazdasági termelői minőség követelményeiről szóló 20/2024. (IV. 9.) AM rendelet 3. §.

³⁵ A digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól szóló 2023. évi CIII. törvény 1. § e) pont.

³⁶ 2021/2115/EU parlamenti és tanácsi rendelet (2021. december 2.) a közös agrárpolitika keretében a tagállamok által elkészítendő stratégiai tervhez (KAP stratégiai terv) nyújtott, az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) által finanszírozott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint az 1305/2013/EU és az 1307/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről (a továbbiakban: 2021/2115/EU Rendelet) 3. cikk 1. pont „mezőgazdasági termelő: olyan természetes vagy jogi személy, illetve természetes vagy jogi személyek olyan csoportja – tekintet nélkül az ilyen csoportnak vagy tagjainak a nemzeti jog szerinti jogállására – akinek, illetve amelynek a mezőgazdasági üzeme az Európai Unióról szóló szerződésnek az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 349. és 355. cikkével együtt értelmezett 52. cikkében meghatározottak szerint a Szerződések területi hatálya alá tartozik, és aki, illetve amely a tagállamok által az e rendelet 4. cikkének (2) bekezdésével összhangban meghatározottak szerinti mezőgazdasági tevékenységet folytat”.

termelők nyilvántartásának, a földforgalom tekintetében a Földforgalmi törvény és a földműves-nyilvántartásnak, az adózás tekintetében pedig az őstermelői nyilvántartásnak – érdemes feltenni a kérdést, mennyiben felelhet meg a jogbiztonság általános elvárásának az, hogy területenként más-más meghatározást és feltételrendszert tart fent a jogalkotó.

A felhasználói oldal számára vélhetően úgy merülhet fel a kérdés, hogy az adott termelő problémába ütközik-e a jogalkalmazás során. A magyar agrártársadalom korfáját³⁷ tekintve feltételezhető, hogy a gazdaságok irányítói a szaktanácsadói, valamint falugazdászai körre bízzák ügyeik intézésének jogalkalmazói oldalát, azonban – bár „*ignorantia iuris non excusat*” –, amennyiben mégis önállóan végzik a nyilvántartásokhoz kapcsolódó ügyleteiket, és valamely szükséges nyilvántartásban nem szerepelnek, jogoktól eshetnek el. Külön az agrártámogatásokat tekintve pedig, ami mára egyes gazdaságok számára a termelés fenntartásának biztosítékává alakult át, a mezőgazdasági termelők számára elengedhetetlenné vált az, hogy e joggal éljen tudjanak.

A jogalkalmazás kapcsán vetődik fel az a kérdés is, hogy a jog alanyának minősülnek-e a mezőgazdasági termelők az egyes nyilvántartási rendszerek kapcsán. A gazdaságok társulási formáit tekintve akár korlátolt felelősségű társaságról³⁸, akár őstermelők családi gazdaságáról³⁹ van szó, nyilvántartási kötelezettség van érvényben, ezáltal ezen nyilvántartásokhoz kapcsolódóan minden kétséget kizáróan jogalanyiság áll fenn.

A támogatásokat tekintve, azonban az IIER-ben és az aktív mezőgazdasági termelőkről szóló nyilvántartásban való szereplés önmagában nem keletkeztet automatikus támogatási jogosultságot is, annak kérelmezésére van szükség az egységes kérelmek beadásával. A földforgalmi szabályozás esetén valamilyen szinten elválik a kérdés, hiszen a földműves azzal szerez jogot arra, hogy földforgalmi jogviszony alanya legyen, hogy szerepel a földműves-nyilvántartásban, azonban például földtulajdon megszerzéséhez és használatához már ingatlan-nyilvántartásba és esetlegesen a földhasználati nyilvántartásba való bejegyzése is szükséges. Ennek köszönhetően a Földforgalmi törvény rendelkezése olyan formán keletkeztet jogot, hogy egyéb jogszabályokhoz köti a végleges jogalanyiságot.

³⁷ <https://www.ksh.hu/s/kiadvanyok/agrarium-2023-elozetes-adatok/>, (2024.11.25.).

³⁸ Ptk. 3:159. §: „A korlátolt felelősségű társaság (kft.) olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével alakul, és amelynél a tag kötelezettsége a társasággal szemben törzsbetéteinek szolgáltatására és a társasági szerződésben megállapított egyéb vagyoni értékű szolgáltatásra terjed ki. A társaság kötelezettségeiért – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a tag nem köteles helytállni.”

³⁹ Ld. 16. lábjegyzet.

A jogalkalmazás problematikájából kiindulva egy-egy jogviszonyban – különösen a közigazgatásiakban – alkalmazott fogalom átvezetése válhat szükségessé. Az EU csatlakozás idején a szakirodalomban is megjelent az ügyfél meghatározás alkalmazási lehetősége az agrárjogi jogviszonyokban⁴⁰. A jelenlegi jogi környezetben az ügyfél kifejezést az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) definiálja a nyilvántartások adattartalmát illetően⁴¹ is. Azon nyilvántartások esetében, amelyek jogot keletkeztetnek az ügyfél fogalom bevezetése egyszerűsítést jelentene, főleg azért, mert az Ákr. az ügyféli jogutódlás⁴² lehetőségét is magában hordozza. A támogatási jogosultságok esetén azonban ugyanúgy felmerülne a külön meghatározás szükségessége, és nem hidalná át a jelenlegi nehézségeket a szabályozás ennek megfelelő változata.

Az ügyféli jogutódlás a polgári jogi öröklés szabályait veszi át, ami az agrárgazdaságok átadásáról szóló 2021. évi CXLIII. törvény gazdaságátvevőre⁴³ kialakított definícióját már nem fedné le teljes mértékben, mivel a gazdaságátvevőnek nem kell feltétlenül a gazdaságátadó hozzátartozójának lennie.

A többféle jogi definíció közül azonban a legnagyobb nehézséget az okozza, hogy nem az egységesítésre törekszik a jogalkotó – ideértve az EU-t is –, hanem a különböző jogviszonyok elhatárolására, ezáltal egyik meghatározás sem alkalmazható egy másik jogviszonyra jelenleg. Ez jogi szempontból nem generál fennakadást, azonban a jogalkalmazó számára jelentős adminisztratív terhet jelent.

Amennyiben a magyar jogalkotó létrehozna egy egységes fogalmat, az a szerző értelmezése szerint a KAP szabályozás és a Földforgalmi törvény rendelkezéseinek segítségével lenne elérhető a mezőgazdasági termelők, valamint a mezőgazdasági üzemek⁴⁴ tekintetében. Ennek megfelelően

⁴⁰ Mikó 2004. 21.

⁴¹ Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 10. § (1) bekezdés: „Ügyfél az a természetes vagy jogi személy, egyéb szervezet, akinek (amelynek) jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti, akire (amelyre) nézve a hatósági nyilvántartás adatot tartalmaz, vagy akit (amelyet) hatósági ellenőrzés alá vontak.”

⁴² Ákr. 11. § „Ha az ügy személyes jellege vagy a kötelezettség tartalma nem zárja ki, a kieső ügyfél helyébe a polgári jog szabályai szerinti jogutódja lép. Ha az ügy tárgya dologi jogot érint, a kieső ügyfél helyébe az üggyel érintett dologi jog új jogosultja lép.”

⁴³ Az agrárgazdaságok átadásáról szóló 2021. évi CXLIII. törvény 2. § c) pont: „gazdaságátvevő: az a gazdaságátadónál legalább tíz évvel fiatalabb, az 50. életévét el nem érő mezőgazdasági őstermelő vagy mező-, erdőgazdasági tevékenységet folytató egyéni vállalkozó, aki az átvenni kívánt gazdaság működtetésére a jogszabályban előírt feltételeknek megfelel és aki a gazdaságátadóval a családi gazdaságokról szóló törvényben meghatározott hozzátartozói láncolatban áll, vagy a gazdaságátadóval legalább 7 éve munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll”.

⁴⁴ 2021/2115/EU Rendelet 3. cikk 2. pont „mezőgazdasági üzem: egy adott mezőgazdasági termelő által kezelt

mezőgazdasági termelő olyan természetes vagy jogi személy lehet, aki szakképesítéssel vagy gyakorlattal rendelkezik a mezőgazdaság területén és fő- vagy melléktevékenységként mezőgazdasági tevékenységet végez. Amennyiben törvényi szintre lehetne emelni a meghatározást, a különböző ágazati szabályokat alacsonyabb szintű jogszabályokban is elég lenne definiálni, amivel például az ipart és a kereskedelmet is el tudná választani a jogalkotó. Ami a mezőgazdasági üzemet illeti, a mezőgazdasági termelőre alkotott fogalomból kiindulva a mezőgazdasági üzem a mezőgazdasági termelő irányítása alatt álló gazdasági, technológiai és jogi egység lenne, beleértve a hozamot, a gépeket, az épületeket, valamint a jogokat és kötelezettségeket is. Ezáltal kimutathatóvá válna, hogy az irányítási jogviszonyban az üzem nem értelmezhető mezőgazdasági termelő nélkül, míg egy gazdálkodó egyidejűleg több üzemben is lehet munkavállaló.

A javasolt fogalom kapcsán két akadállyal számolhatunk. Az első, hogy alacsonyabb szintű jogszabályokban kiegészítésekre lenne szükség a különböző területekre vonatkoztatva, kezdve az erdőgazdálkodástól egészen a borászatokig⁴⁵ bezárólag. A második dilemma pedig amiatt keletkezhet, ha a szabályozási szándék ellenére rövid távú fogalomként alakul ki a meghatározás, és az EU mezőgazdaságának esetleges átalakulásban – különös tekintettel Ukrajna esetleges csatlakozására – újfent a jogbiztonság kritériuma sérülne. Az egységes fogalom meghatározás létrehozása azért is nehézkes, mert az EU hivatalos nyelvein a KAP alkalmazandó kifejezései sem mutatnak teljes egységességet – különös tekintettel a mezőgazdasági üzemek meghatározására.

III. A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal szerepe, valamint az állat- és egyéb nyilvántartások

Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény (a továbbiakban: Éltv.) azért foglal el különleges helyet az agráriumhoz tartozó törvények között, mert a termelőtől a fogyasztóig⁴⁶ című EU-s

és egyazon tagállam területén található, mezőgazdasági tevékenységekre használt egységek összessége”.

⁴⁵ 2018/273/EU bizottsági felhatalmazáson alapuló rendelete (2017. december 11.) az 1308/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a szőlőtelepítésekre vonatkozó engedélyezési rendszer, a szőlőkataszter, a kísérőokmányok és a kapcsolódó tanúsítás, a bevételezési és kiadási nyilvántartás, a kötelező bejelentések, az értesítések és a bejelentett információk közzététele tekintetében történő kiegészítéséről, valamint az 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a releváns ellenőrzések és szankciók tekintetében történő kiegészítéséről, az 555/2008/EK, a 606/2009/EK és a 607/2009/EK bizottsági rendelet módosításáról, továbbá a 436/2009/EK bizottsági rendelet és az (EU) 2015/560 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről 2. cikk (1) bekezdés: „szőlőtermelő, szüretelő termelő, feldolgozó, kiskereskedő, palackozó, kereskedő”.

⁴⁶ <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/from-farm-to-fork/>, (2024.11.25.).

stratégia alapvető letéteményese is, ezért fogalommeghatározásokat tartalmaz a felhasználókra⁴⁷, a földhasználóra⁴⁸, a termelőkre⁴⁹, a végső fogyasztókra⁵⁰, valamint a termelői szerveződésekre⁵¹ is. A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (a továbbiakban: NÉBIH) működtetésének felhatalmazását is az Éltv. tartalmazza, ami egyúttal a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalról szóló 22/2012. (II. 29.) Korm. rendelet megalkotásának felhatalmazását is magában hordozza. Az Éltv. rendelkezéseinek köszönhetően alakult ki a nyomonkövethetőség rendszere, ami az élelmiszer-előállítás folyamatának és a növényegészségügyi előírásoknak való megfelelést vizsgálja, naprakész dokumentációs rendszerben feltüntetett adatok alapján⁵². A termelő és a földhasználó számára az Éltv. nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettséget ír elő a tevékenységével kapcsolatban, valamint elrendeli az esetleges állami és közérdekű védekezéssel kapcsolatos beavatkozások túrési kötelezettségét⁵³. Az állattartók számára meghatározza az Éltv., hogy állatfajok és létszámok alapján állatállomány-nyilvántartást vezessenek, ezzel elősegítve az egyedek állat-egészségügyi felügyeletét is⁵⁴. Az élelmiszer- és takarmányvállalkozások számára előírás olyan írásos dokumentáció vezetése, amelyben az előállítás és forgalomba hozatal kapcsán anyaghányad-nyilvántartás is szerepel⁵⁵, ezzel újabb nyilvántartási kötelezettséggel szembesülnek a termelők.

A NÉBIH általános feladatai körében a nyilvántartásokban szereplő adatok elemzésével az egyes felmerülő veszélyek vizsgálatát is elvégzi⁵⁶, hatósági feladatai körében pedig nyilvántartást vezet többek között a termelőkről, az állattartókról, a tenyészetekről, az állatkereskedőkről⁵⁷, az élelmiszer- és takarmány-vállalkozásokról⁵⁸, az állat- és

⁴⁷ Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény (a továbbiakban: Éltv.) Melléklet 28. pont: „a végső fogyasztó, valamint az élelmiszert tevékenységéhez felhasználó élelmiszer-vállalkozás”.

⁴⁸ Uo.30. pont: „földdel rendelkezik, illetve azt használja, vagy a föld hasznosítására kötelezett, vagy olyan dologgal (eszközzel, berendezéssel, tárggyal) rendelkezik, illetve azt használja, amelyben növény fenntartható”.

⁴⁹ Uo. 63. pont: „aki növényt, gombát termeszt, növényt, növényi terméket hasznosít (beleértve a legeltetést is), feldolgoz, forgalomba hoz, tárol, szállít vagy felhasznál”.

⁵⁰ Uo. 70. pont: „végső fogyasztó: a 178/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 3. cikkének 18. pontjában meghatározott fogalom”.

⁵¹ Uo. 76. pont: „a mezőgazdasági piacok közös szervezésének létrehozásáról, valamint egyes mezőgazdasági termékekre vonatkozó egyedi rendelkezésekről szóló 2007. október 22-i 1234/2007/EK tanácsi rendelet 122. cikkének a) pont (iii) pontjában meghatározott, valamint a 122. cikk b) és c) pontjában foglaltak szerint létrejött, és a 125. b, 125. c, és 125. e, cikkében meghatározott feltételekkel elismert szervezet, továbbá az agrárpolitikáért felelős miniszter által elismert termelői csoport”.

⁵² Éltv. 16. § (1) bekezdés.

⁵³ Uo. 17. § (2) bekezdés.

⁵⁴ Uo. 18. § (1) bekezdés b) pont.

⁵⁵ Uo. 22. § (2) bekezdés.

⁵⁶ Uo. 32. § (1) bekezdés o) pont.

⁵⁷ Uo. 38. § (1) bekezdés 2. pont.

⁵⁸ Uo. 38. § (1) bekezdés 3. pont.

növényegészségügyi felügyelet alá tartozó helyekről⁵⁹, a takarmányozási hatósági felügyelet alá tartozó helyekről⁶⁰, a növényvédelmi felügyelet alá tartozó helyekről⁶¹, az egyedi azonosítású állatokról⁶², az élelmiszerlánc-felügyeleti díj bevallására, illetve fizetésére kötelezettekről⁶³, valamint a kistermelői élelmiszer előállítását és forgalmazást végzőkről⁶⁴. A nyilvántartás tartalmazza a KAP támogatásokhoz kapcsolódó támogatási azonosítót, a nyilvántartásba vétel alapját képező hatósági engedély számát, valamint a természetes és jogi személyek azonosító adatait⁶⁵, és egyes, a törvényben meghatározott adatokat tekintve közhiteles hatósági nyilvántartásnak minősül⁶⁶. Az agrártámogatásokhoz szükséges adatokat a NÉBIH az ügyfél-nyilvántartási rendszerből veszi át⁶⁷.

Az előző fejezetben említett FELIR rendszer működtetése is a NÉBIH feladatai közé tartozik, ami többek között tartalmazza az állatok nyilvántartási és állategészségügyi felügyeleti elektronikus rendszert⁶⁸, az őstermelők családi gazdaságaira és a mezőgazdasági őstermelőkre vonatkozó nyilvántartásban szereplő adatokat⁶⁹, valamint az Elektronikus Gazdálkodási Naplóban rögzített információkat⁷⁰. A FELIR-hez kapcsolódó feladatok ellátására a NÉBIH a szőlőültetvény-kataszterből, a védett és védelemre tervezett természeti területek nyilvántartásából, az Országos Támogatási Monitoring Rendszer nyilvántartásából, a felsőoktatási információs rendszerből, a cégnyilvántartásból, az Országos Vadgazdálkodási Adattárból, a támogató nyilvántartási rendszerekből, valamint a vállalkozókról, a tevékenységi helyekről, illetve tevékenységekről vezetett országos hatósági nyilvántartásokból⁷¹ kezelhet adatokat. A FELIR részét képező Elektronikus Gazdálkodási Napló a mezőgazdasági termelő által vezetett gazdálkodási naplót, a permetezési naplót és a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelmével kapcsolatos nyilvántartások adatait tartalmazza⁷².

A fentiekből kiolvasható, hogy az agráriumban szükséges nyilvántartási kötelezettségek többsége a NÉBIH kezében összpontosul, ezért felvetődik

⁵⁹ Uo. 38. § (1) bekezdés 6. pont.

⁶⁰ Uo. 38. § (1) bekezdés 7. pont.

⁶¹ Uo. 38. § (1) bekezdés 8. pont.

⁶² Uo. 38. § (1) bekezdés 16. pont.

⁶³ Uo. 38. § (1) bekezdés 20. pont.

⁶⁴ Uo. 38. § (1) bekezdés 23. pont.

⁶⁵ Uo. 38. § (2) bekezdés.

⁶⁶ Uo. 38. § (2a) bekezdés.

⁶⁷ Uo. 38. § (4) bekezdés.

⁶⁸ Uo. 38/A. § (2) bekezdés b) pont.

⁶⁹ Uo. 38/A. § (2) bekezdés j) pont.

⁷⁰ Uo. 38/A. § (2) bekezdés r) pont.

⁷¹ Uo. 38/A. § (4) bekezdés.

⁷² Uo. 38/A. § (18) bekezdés.

a kérdés, hogy összevonásuk nem lehet-e célravezető a termelőket érintő esetekben. Mindazonáltal az adatmennyiségre való tekintettel ez teljes digitalizáció nélkül nem elérhető cél, azt követően pedig a jogalkotó, a NÉBIH és a felhasználói oldal közös erőfeszítésére lenne szükség a megoldáshoz.

A termelő fogalom alkalmazása kapcsán azonban levonható a következtetés, hogy azért van szükség az Éltv. saját fogalommeghatározására, mert többféle tevékenységet szükséges beleértetni, mint a mezőgazdasági termelő vagy akár a földműves definíciókba.

A Nemzeti Kereskedelmi és Fogyasztóvédelmi Hatóság 2025. január 1. napjával való indulásával⁷³ a gazdálkodókra vonatkozó nyilvántartási kötelezettségek a NÉBIH felügyelete alatt maradnak, azonban már a kereskedelembe és a vendéglátóiparba történő eladásokat az új hatóság kíséri majd figyelemmel a fővárosi és vármegyei kormányhivatalok ellenőrzései körében.

Az adminisztrációs terhek szempontjából érdemes áttekinteni a növényvédelmi, az állattartói és az állategészségügyi, valamint a géntechnológiai nyilvántartások problematikáját is. A mezőgazdasági termelők számára a növényvédő-, valamint a biológiai növényvédőszer kapcsán a jogalkotó nem csak csomagolási, tárolási és szállítási feltételeket határozott meg, de nyilvántartási és tájékoztatási kötelezettséget is. A belföldi forgalmazók számára az eladások és a vásárlók adatait tartalmazó⁷⁴, a felhasználó gazdálkodók esetén pedig a raktárkészletről és a felhasználásról készített nyilvántartási kötelezettség áll fenn⁷⁵. Az állattartók a meghatározott fajú és létszámú állat tartását tartalmazó állomány-nyilvántartáson felül tájékoztatási kötelezettséggel, valamint járványügyi intézkedésekkel szembesülhetnek. A tájékoztatási kötelezettség az állatok vágását, az állati eredetű élelmiszerek értékesítését és az állategészségügyi bejelentéseket is magában foglalja⁷⁶.

A géntechnológiai nyilvántartás a gazdálkodás, az ipari termelés, valamint az egyéb felhasználás során alkalmazott géntechnológiához kapcsolódó módosításokat jelenti, amit a Géntechnológiai Hatósági Nyilvántartás⁷⁷ tartalmaz. A nyilvántartott adatok többek között a géntechnológiával módosított szervezet leírását, a benyújtó nevét, célját,

⁷³ A Nemzeti Kereskedelmi és Fogyasztóvédelmi Hatóságról szóló 325/2024. (XI. 14.) Korm. rendelet.

⁷⁴ Kurucz 1999. 240-241.

⁷⁵ A növényvédelmi tevékenységről szóló 43/2010. (IV. 23.) Korm. rendelet 29. § (1) bekezdés.

⁷⁶ Kurucz 1999. 244-245.

⁷⁷ <https://gmo.fm.gov.hu>, (2024.11.27.).

földrajzi helyét, valamint az előre látható hatásokat felmérő hatástanulmányt és a hatásvizsgálat értékelését tartják nyilván⁷⁸.

A NÉBIH, az Éltv. és az egyéb rendelkezések áttekintése kapcsán az a következtetés vonható le, hogy a felhasználói oldal számára a nyilvántartások mennyisége és átjárhatatlansága jelenti az igazi nehézséget, adminisztrációs többletterhet generálva a mezőgazdasági termelőknek.

IV. De lege ferenda javaslatok

A tanulmány célja az volt, hogy rávilágítson arra, a jelentős adminisztrációs teherrel járó gazdálkodói életforma – vagy inkább hivatás – nem csak azokkal a nyilvántartási kötelezettségekkel jár, amelyekre elsőre gondolna a jogalany, amit számottevően növel az a nehézség is, hogy a jogalkalmazó azzal sincs feltétlenül tisztában, melyik termelőkre vonatkozó definíció alá tartozik. Az olyan nagy múltra visszatekintő nyilvántartások, mint az ingatlan-nyilvántartás és a földhasználati nyilvántartás is rejthetnek olyan jogi szempontból releváns bejegyzéseket, amely miatt a termelő eleshet valamely jogától. A rendszerváltoztatás idején ilyen nehézséget jelentett a művelési ág megválasztása, mint a tájpotenciál, a talajvédelem és az ökológiai berendezkedés eszköze⁷⁹.

Véleményem szerint az igazi problémát azonban a digitalizációra való átállás akadályoztatása és nehézségei jelentik. Az elektronikus eljárások informatikai rendszerei sokszor nem naprakészek⁸⁰ és nem engednek egymás között átjárást, néha még egyes hatóságok közös eljárásaiban is problémákba ütközhetnek. Annak lehetősége pedig szintén kizárt, hogy egyes nyilvántartásokat legalább évente összevegyenek egymással, pedig ha az elektronikus anyakönyvi nyilvántartást a földhasználati nyilvántartással félévente vagy akár évente összehasonlítanák, a jogszabályok kijátszására is kevesebb lehetőség lenne, és a már fennálló földhasználati szerződések jogosultjai és kötelezettjei is az öröklési jog szabályai szerint változnának.

Ami a közhitelességet illeti, az agráriumhoz kapcsolódó nyilvántartások kapcsán nem feltétlenül a forgalombiztonság és a jogvédelmi joghatás⁸¹ a legfontosabb szempont, bár a Földforgalmi törvényhez kapcsolódó

⁷⁸ Kurucz 1999. 263.

⁷⁹ Stefanovits 1997. 47.

⁸⁰ Varga 2020., 121.

⁸¹ Kurucz 2004., 322.

nyilvántartások esetén még jelentkezik ez a szempont, azonban a támogatási jogosultság és annak aktiválása tekintetében már nem feltétlenül, ott a támogatásokra való pályázási lehetőség a legfontosabb.

A közhitelesség és a nyilvántartási rendszer átalakítását célozva 2024. november 19-én nyújtotta be az igazságügyi miniszter a közhitelességről és a közhiteles nyilvántartások egységes vezetéséről, továbbá a mesterséges intelligenciáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásához szükséges, az alapvető jogok védelmét érintő intézkedésekről szóló T/10011. törvényjavaslatot az Országgyűlés elé. Elfogadása esetén a jogalkotó a közhitelesség általánosabb jogi fogalmát is bevezetné⁸², amelynek hatásait egy következő tanulmányban vizsgálom majd.

A tanulmány írása közben arra a konklúzióra jutottam, hogy az agráriumhoz kapcsolódó nyilvántartások teljes körű összevonására nincs lehetőség a jelenlegi jogi környezetben, azonban összefüggő területenként létre lehetne hozni egy-egy integrált nyilvántartást, ami a földműves, a mezőgazdasági termelő és az egyéb termelői definíciók tisztázására is alkalmas lehet. Ezáltal a szakmához fűződő jogszabályok, mint a Közös Agrárpolitikából és a nemzeti költségvetésből biztosított agrártámogatások eljárási rendjéről szóló 2022. évi LXV. törvény végrehajtásában a kedvezményezettek azonosításához szükséges adatok átadása⁸³ is egyszerűsödhetne.

⁸² A közhitelességről és a közhiteles nyilvántartások egységes vezetéséről, továbbá a mesterséges intelligenciáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásához szükséges, az alapvető jogok védelmét érintő intézkedésekről szóló T/10011. törvényjavaslat 2. § (1) bekezdés: „A közhitelesség a nyilvántartott adat felruházása jogalkotó és jogvédelmi hatással (a továbbiakban: közhitelesség joghatása) és tanúsító erővel, amely alapján az adatra akkor is lehet jogot, kötelezettséget vagy más jogi igényt alapítani, ha az a valóságtól vagy az anyagi jogi helyzettől eltér.”

⁸³ KAP tv. 17. § (1) bekezdés: „Az adatkezelő részére az intézkedések végrehajtása során a vonatkozó feltételek, illetve kötelezettségek betartásának ellenőrzése, továbbá a kedvezményezettek azonosítása céljából adatokat kell átadni az alábbi nyilvántartásokból az állami adó- és vámhatóság által kezelt vámadatbázisból, a nemzeti külkereskedelmi államigazgatási szerv által kezelt importengedély-nyilvántartásból, a szőlőültetvény-kataszterből, az Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszerből, az Országos Erdőállomány Adattárból, a védett és védelemre tervezett természeti területek nyilvántartásából, a 16. § (6) bekezdés j) pontja szerinti monitoringrendszerből, a jogszabály szerint elismert ökológiai termelést ellenőrző szervezet által vezetett, az ökológiai gazdálkodással összefüggő nyilvántartásból, a vetőmag-nyilvántartási rendszerből, a személyek azonosítására a személyiadat- és lakcímnnyilvántartásból, a cégnyilvántartásból, az ingatlan-nyilvántartásból, a földhasználati nyilvántartásból, az Országos Halászati Adattárból, a foglalkoztatásfelügyeleti és munkavédelmi hatóság adatbázisából, az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülését ellenőrző közigazgatási szerv által kezelt adatbázisból, az operatív programok információs rendszeréből, az állami adó- és vámhatóságtól az adózókra vonatkozó adóazonosító nyilvántartásból, továbbá az állami adó- és vámhatóság által kezelt gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszerére (TEAOR '08), és a kapcsolt vállalkozásokra vonatkozó adatbázisból, valamint a köztartozás miatt végrehajtási eljárás alatt álló személyekre vonatkozó adatbázisból, a Tenyészeti Információs Rendszerből, a Baromfi Információs Rendszerből, az Országos Állategészségügyi Információs Rendszerből, a hatáskörrel rendelkező hatóság nyilvántartási rendszereiből, a nyugdíjbiztosítási nyilvántartásból az ügyfelek sajátjogú nyugellátásáról, az egyéni vállalkozók nyilvántartásából, az állami adó- és vámhatóság által kezelt jövedéki adatbázisból, a repülőterek üzemeltetőiről, valamint az engedélyköteles vagy

Felhasznált irodalom

Bacsikai Edina: Az agrártámogatási rendszer áttekintése. In: Csirke Ildikó (szerk.): Agrártámogatások 2011. Budapest, Mezőgazda Kiadó, 2011., ISSN: 2062-3631.

Bobvos Pál: Agrártámogatási rendszer. In: Bobvos Pál – Hegyes Péter: Agrárjog. SZTE ÁJK-JATE Press Szeged 2009., ISBN: 978-963-482-980-5.

Csák Csilla: Agrárpolitika, agrárigazgatás. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Vezető- és Továbbképző Központ, Budapest, 2014.

Fodor László: Jogi – szabályozási szempontból releváns akadályok a precíziós gazdálkodás hazai elterjedése előtt. In: Gellén Klára (szerk.): Gazdasági tendenciák és jogi kihívások a 21. században 2. Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Üzleti Jogi Intézet, Szeged, 2020., ISBN:978-615-5411-92-2

Herdon Miklós – Kapronczai István – Szilágyi Róbert: Agrárinformációs rendszerek. Debreceni Egyetem, Debrecen, 2015.

Kisfaludi András: Mitől közhiteles a közhiteles nyilvántartás? *Gazdaság és Jog*, 2003. 7-8, szám.

Kovács János: Az agrárfejlesztés stratégiai kérdései, Krausz-Könyv Bt., Debrecen, 2003., ISBN: 963-9274-46-1.

Kurucz Mihály: Közjogi korlátozások a piacsabályozás körében. In: Vass János (szerk.): Agrárjog, ELTE Állam- és Jogtudományi Kar Szövetkezeti Jogi és Földjogi Tanszék Budapest, 1999.

Kurucz Mihály: A nyilvánkönyvi közhitelesség tartalmának sokrétűségéről. *Magyar Jog* 2004. 6. sz.

Mikó Zoltán: Agrárjog. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Heller Farkas Intézet Budapest 2001.

bejelentéshez kötött vasúti szolgáltatás végzőiről vezetett nyilvántartásból, a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal által a víziközmű-szolgáltatókról vezetett nyilvántartásból, a rendezett munkaügyi kapcsolati adatokat tartalmazó adatbázisokból, az őstermelők családi gazdaságáról vezetett nyilvántartásból, az Országos Állattenyésztési Adatbázisból, a Nemzeti Génbank Adatbázisból, a köznevelés információs rendszerből, az engedélyezett létesítmények nyilvántartási rendszeréből, az elektronikus közúti áruforgalmi ellenőrző rendszerből, az élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszerből (FELIR), az országos lóinformációs rendszerből (OLIR), szarvasmarha-információs rendszerből (SZIR), az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszerből (OKIR), a termékenyítési rendszerből (TER), a szőlőültetvények országos térinformatikai nyilvántartásából, a Kármegállapítási Munkafolyamatokat Támogató Rendszerből (KMTR), a vízjogi engedélyekkel és víztestek állapotával kapcsolatos adatbázisokból (OVF), a Földmegfigyelési Információs Rendszerből (FIR), az Elektronikus Gazdálkodási Naplóból (webGN), a gyümölcsültetvény-kataszterből, az elektronikus anyakönyvből.”

Mikó Zoltán: Új agrárjogi alapfogalmak: a mezőgazdasági termelő, a mezőgazdasági üzem. *Gazdaság és Jog*, 2004. 12. szám

Nagy Elemérné – Hampel György – Fabulya Zoltán: E-közigazgatás és agrár-szakigazgatás Magyarországon. *Jelenkori társadalmi és gazdasági folyamatok*, 3. évfolyam 1. szám, 2008., ISSN: 1788-7593. DOI: <https://doi.org/10.14232/jtgf.2008.1.79-89>

Olajos István: Mezőgazdasági nyilvántartások. In: Csák Csilla – Hornyák Zsófia – Kocsis Bianka Enikő – Olajos István – Kókai-Kunné Szabó Ágnes – Szilágyi János Ede: *Agrárjog, A magyar agrár- és vidékfejlesztési jogi szabályozás lehetőségei a globalizálódó Európai Unióban*. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 2017., ISBN: 978-615-5626-16-6

Olajos István: A mezőgazdasági földek tulajdonszerzésének és használatának engedélyezéséhez kapcsolódó egyéb eljárások (jegyző, helyi földbizottság). XXX. Országos Jegyző – Közigazgatási Konferencia, 2023.

Prugberger Tamás: Vadászati jog. In: Fodor László – Mikó Zoltán – Prugberger Tamás: *Agrárjog I. Mezőgazdasági ingatlanjog*. Miskolc, Bíbor Kiadó, 1999.

Stefanovits Pál: A termőföld hasznosítása. In: Glatz Ferenc (szerk.): *A magyar agrárgazdaság jelene és kilátásai*. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1997., ISBN: 963-508-022-0

Szűcs István – Maác Miklós (szerk.): *Agrártámogatási kérelmek adminisztrációja, pályázatírás*. Szaktudás Kiadó Ház Budapest, 2012., ISBN: 978-615-5224-25-6

Varga Szabolcs – Mezei Katalin: Hazai földnyilvántartási problémák a mezőgazdasági támogatásokkal kapcsolatban. *Gazdálkodás* 64. évfolyam 2020. 6. szám, DOI: <https://doi.org/10.22004/ag.econ.308451>, ISSN: 0046-5518;

Varga Márk: Fenntartható közigazgatás – az elektronizáció szerepe az ingatlanok nyilvántartása kapcsán. *Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás* 2020. 2. sz., DOI: <https://doi.org/10.32575/ppb.2020.2.5>